

- коефіцієнт покриття імпорту експортом (порогове значення не менше 1) в 2013 р. становив 0,82;
- рівень безробіття (порогове значення 7,6 % до ВВП) в 2013 р. становив 8 %;
- обсяг державного та гарантованого державою боргу (порогове значення менше 60 % до ВВП) в 2013 р. досяг, за даними НБУ, 77,3 % ВВП;
- втрати державного бюджету України від введення різних форм пільгового оподаткування у 2013 р. становили 70,4 млрд. грн, що на 21,7 млрд. грн. більше, ніж у 2012 р.

За таких умов шаленими темпами зростає інфляція, такими ж темпами зменшується довіра населення до банківської системи.

Саме тому у лютому 2014 р. обсяг операцій з готівковою іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України (купівля та продаж іноземних валют за гривні в доларовому еквіваленті) становив 2462,0 млн. дол. США, у тому числі:

- обсяг валюти, купленої банками у населення, – 839,7 млн. дол. США;
- обсяг валюти, проданої населенню, – 1622,2 млн. дол. США.

Це свідчить про те, що гривня втрачає функцію засобу нагромадження, зростає недовіра населення до національної валюти і прагнення накопичувати кошти в доларах США.

Також постійне зростання державного боргу сприяє відтоку грошей за кордон. За 2013 р. Україна заплатила Міжнародному валютному фонду 5,6 млрд. дол. У 2014 р. Україна повинна виплатити Міжнародному валютному фонду 3,66 млрд. дол. в 2015 р. – 1,48 млрд. дол. [1].

Можливість же надання нашій державі зовнішніх позик розглядається як аргумент на користь використання плаваючого валютного курсу.

Економіка без ефективного валютного ринку просто не зможе функціонувати. Слід зазначити, що сучасна економіка України має розглядатися як невід’ємна частина світової економічної системи, де поглиблюються процеси регіоналізації та глобалізації, відбувається транснаціоналізація продуктивних сил і капіталів, утверджується інноваційна модель економічного розвитку.

Список літератури:

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Козак Г.О. Проблеми та перспективи розвитку валютного ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/>
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

Галина ЗАБЧУК

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи
Тернопільський національний економічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ В КАНАДІ

Економічний спад зі структурною диспропорційністю економіки вимагає розробки і реалізації антикризової політики. Поряд з іншими, мають застосовуватися заходи щодо забезпечення економічного зростання, у тому числі за рахунок збільшення інвестиційних витрат. Однак, відсутність ефективного механізму переливання капіталу з фінансового сектора в реальний, та чітких цілей і пріоритетів

монетарної політики, спрямованих на зростання реальних інвестицій, залишаються основними проблемами вітчизняної економіки. Тому зарубіжний досвід кредитування реального сектора економіки важливий для України як держави, яка прагне зберегти свою цілісність та економіку, підвищити свою конкурентоспроможність на світовому ринку. В цьому плані уваги заслуговує досвід Канади. Лише два роки знадобилося для відновлення економіки Канади після кризи 2008 р., вже у 2010 р. спостерігалось зростання ВВП.

Банківська система Канади є частиною її економіки. Банки відіграють важливу роль фінансових посередників, надаючи кредити для бізнесу. Комерційне кредитування банками неухильно зростає протягом останніх кількох років. Загальна сума кредитів бізнесу наприкінці 2012 р. вперше перевершила зростання споживчого кредиту домогосподарствам і його середній рівень зростання за останні 15 років. Канадські банки відіграють важливу роль у кредитуванні економіки, домогосподарств і бізнесу. Привабливим для бізнесу в свою чергу є низький рівень процентних ставок. Ефективна бізнес процентна ставка на кінець жовтня 2014 року становила 3,04%, а у лютому 2015 року на історично низькому рівні - 2,79%. Слід зазначити, що облікову ставку на початку 2015 р. Банк Канади знизив до 0,75%, що в свою чергу сприяло зниженню бізнес процентної ставки [1].

Пропозиція та ціна кредиту для бізнесу в Канаді залишається стимулюючою, забезпечуючи постійну підтримку економічної експансії. Банки серйозно підтримують малий і середній бізнес на конкурентному ринку. Про це свідчить і те, що майже 90% заявок на потребу в кредитних ресурсах малого і середнього бізнесу були схваленими в 2011 р. і лише менше 8% заявок на кредитування були відхилені. Частка кредитування малого і середнього бізнесу є найбільшою у банківському кредитному портфелі. Навіть в умовах кризи та рецесії – кінець 2008 р.– початок 2009 р., коли канадська економіка знизилась на 7,1% - банки продовжували кредитувати малий і середній бізнес. Банки Канади кредитують 1,6 млн. малих і середніх підприємств по всій Канаді.

Окрім того, в Канаді банки беруть участь у програмі фінансування малого бізнесу (CSBFP) федерального уряду Канади, спрямованої на надання фінансової допомоги для заснування або розширення бізнесу, захисту від підприємницьких ризиків. Дана програма спрямована на підвищення доступності фінансування для створення, розширення, модернізації малого бізнесу. Для кредитів, після 1 квітня 2009 р., позичальник може отримати до \$500000 з яких не більше \$350 000 (до 1 квітня 2009 р. ця сума становила \$ 250000) може бути використано на капітальні вкладення в орендовані приміщення або модернізацію, придбання нового або старого орендованого устаткування. Ця програма підійде тільки тим підприємствам, чий дохід становить менше 5 мільйонів доларів на рік. Існує кілька типів підприємств, які не фінансуються за даною програмою, а саме: сільськогосподарські, благодійні та релігійні. Програма дозволяє отримати позику на 10 років, річні відсотки - від 2 до 3 [2]. Федеральний уряд гарантує позику, щоб почати бізнес або допомогти існуючому бізнесу розвиватися. Кредит призначений, щоб допомогти підприємствам придбати і встановити, відремонтувати і модернізувати бізнес-обладнання та інші основні засоби.

Окрім програми фінансування малого бізнесу в Канаді з метою надання кредитів для новостворених та існуючих фермерських господарств і сільськогосподарських кооперативів прийнято закон з кредитування сільського господарства (Cala). Він

призначений для фінансування діяльності фермерських господарств, фінансування переробки та збуту сільськогосподарської продукції.

Фермери можуть отримати до 80% фінансування (фермери, які започатковують свою діяльність, - до 90% фінансування) до \$500000 для об'єктів нерухомості, або до \$350000 для всіх інших активів. Максимальна процентна ставка за кредитами є базова ставка + 1%. Терміни кредитування до 10 років (15 років для землі). Кредити призначені для фермерських та лісових господарств. Окремі господарства можуть отримати до \$2000000 для відкриття або розвитку бізнесу. Операційні витрати можуть бути профінансовані до \$500000 за базовою ставкою + 1%.

Слід згадати і про програму для молодих підприємців. Обмеження за віком учасників програми - 18-29 років. Здійсненням програми займається Банк Канади з розвитку бізнесу (Business Development Bank of Canada), який і надає інформацію усім зацікавленим.

Крім програм, існує можливість скористатися звичайним банківським кредитом. У Канаді з малими підприємцями співпрацюють в основному банки, такі, як Scotiabank, Royal Bank of Canada, Bank of Montreal. Також кредитування в різних ступенях здійснюється і лізинговими компаніями [3].

Враховуючи ситуацію, що склалася у банківському секторі України, розраховувати на відновлення кредитування комерційними банками реального сектора економіки не доводиться. Через значний відтік коштів з банківської системи та посилення недовіри до неї банки не спроможні самостійно відновити кредитування бізнесу на прийнятних для нього умовах. Тому необхідною умовою подальшого розвитку кредитування банками суб'єктів підприємницької діяльності є залучення держави до цього процесу. Основними напрямками роботи повинні бути створення Національної системи гарантій, збільшення частки державних видатків на розвиток підприємництва, розроблення програм фінансової підтримки на прикладі Канади та країн Європейської співдружності тощо. При конструктивній роботі банківського сектора та держави в особі НБУ, Міністерства фінансів можливо прискорити розвиток як банківського сектора, так і реального сектора економіки. Йдеться про канали кредитування економіки за схемою цільового рефінансування банків. Очевидно, якщо схема рефінансування припускає відшкодування банкам коштів, наданих для кредитування реального сектора економіки за нижчими ставками, то вплив кредитної політики на можливості економічного зростання значно розширюється. Надані кошти варто спрямувати на кредитування пріоритетних програм для подальшого кредитування суб'єктів підприємницької діяльності через уповноважені банки з лімітуванням маржі. Це стане джерелом фінансування реального сектора економіки. Окрім того, необхідно забезпечити жорсткий контроль за цільовим використанням коштів комерційними банками.

Список літератури:

1. Тенденції ключових процентних ставок [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://credit.bankofcanada.ca/financialconditions>.
2. Програма фінансування малого бізнесу [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ic.gc.ca/eic/site/ic.gc.nsf/eng/h_07042.html.
3. Про бізнес [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pro-biznes.com.ua/biznes-za-kordonom/biznes-v-kanadi.html>.